

TÜRKİYE'DE UYGULANAN SALGIN POLİTİKASI

Tüm dünya COVID-19 pandemisi ile mücadeleye devam etmektedir. Bugüne kadar 90 milyona varan olgu, 2 milyon ölüm gerçekleşmiş ve halen günlük 600-700 bin yeni olgu bildirilmektedir. Türkiye ise resmi 2,3 milyonu geçen vaka ve 23 bini geçen ölüm sayısı ile COVID-19 pandemisinin ağır düzeyde etkilediği ülkeler arasındadır.

Bilindiği üzere aşı, salgın hastalıklar ile mücadelede en etkin yöntemlerden biridir. İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İBB) Bilimsel Danışma Kurulu, salgının kontrol altına alınmasının sosyal destek sağlanarak vaka sayılarında artış olduğunda kapanma ve azalma durumunda da kontrollü açılma ile sağlanabileceğini Nisan ayından beri ifade etmektedir. Pandeminin geldiği aşamada ise bilimin gücü sayesinde aşı seçeneği de salgın kontrol müdahalelerine eklenmiştir. Bu çerçevede bağışıklamanın sağlanması için toplumun en az yüzde 70'inin etkili ve güvenli aşılarla korunmaya alınması gereklidir.

Normal koşullarda bir aşının güvenli ve etkili olduğuna karar vermek ve toplum genelinde uygulamak için Faz-3 çalışmasının sonuçlanması, yayınlanması ve yayın sonrası takibi zorunludur. Ancak pandemi döneminde, bulaşıcılık hızını kırmamanın ve bu sayede ağır hastalık ile ölümleri önlemenin aciliyeti nedeniyle Faz-3 çalışmalarının tamamlanması beklenmeden, ara dönem (erken) sonuçlarına göre acil kullanım onayı verilmektedir. Bugün (18 Ocak) itibarıyla Pfizer-BioNTech, Moderna ve Oxford-AstraZeneca aşılarının Faz-3 ön sonuçları açıklanmıştır. Ancak Türkiye'nin halen kullandığı tek aşı olan CoronaVac aşısının Faz-3 ara sonuçları bilimsel bir rapor olarak dahi kamuyonun bilgisine sunulmamıştır. Aksine bu aşı hakkında farklı ülkelerdeki farklı sonuçlar, alt grup analizleri olmadan basına haber olarak sunulmuştur. Benzer biçimde CoronaVac aşısının Türkiye ayağının Faz-3 ön sonucu da bilinmemektedir.

Oysa aşılardan gibi orta-uzun vadede pandemiden çıkışı sağlayacak kıymetli ürünlere olan güveni sarsmamak, aşı kararsızlığı ve karışıklığına yol açmamak gereklidir. Aşılar için hayati olan güven unsuru ancak şeffaflık ve bilimsel bilginin gereklerine sadakat ile sağlanabilir. Bu bağlamda CoronaVac aşısının Faz-3 araştırmasının ön sonuçları bağımsız bir bilim kurulu tarafından ivedilikle değerlendirilip kamuoyuna açıklanmalıdır. Öte yandan toplum aşılmasında kurumsal işbirliği de çok değerlidir. Bu nedenle çıkar ilişkilerinden azade bağımsız bilimsel kurul tarafından "güvenli ve etkili" olduğu bildirilen aşılar için ilgili tüm kurumlarla işbirliği yapılarak toplumun en geniş kesiminin aşılması sağlanmalıdır.

Bugüne kadar 50'den fazla ülke aşılama çalışmalarına başlanmıştır. Dünyada 18 Ocak 2021 itibarı ile 40,07 milyon kişiye aşı yapılmıştır. Dünyada en çok aşı yapan üç ülke sırasıyla ABD (12,28 milyon), Çin (10 milyon) ve Birleşik Krallık (4,31 milyon)'dur. Aşılama oranları bakımından incelendiğinde; her 100 kişinin İsrail'de 28,3'ü, Birleşik Arap Emirlikleri'nde 19,04'ü, Bahreyn'de 6,34'ünün aşılandığı, İsrail'de en yüksek risk grubu açısından aşılama oranının yüzde 70'leri aştığı görülmektedir. Türkiye ise aşı temininde gecikmeler nedeniyle görece geç başladığı aşılama çalışmalarına sağlık çalışanlarının büyük özverisi sayesinde devam etmektedir. Günlük aşılama kapasitesi bakımından Türkiye, bugün itibarıyla ABD, Çin, Birleşik Krallık'tan sonra üçüncü sıradadır.

Öte yandan Türkiye’de aşılamaya uygulamaları öngörülen tarihlerde başlatılmamış ve yaklaşık 1 ay geç kalınmıştır. Bu süre içerisinde Sağlık Bakanlığı verilerine göre 575.166 yeni vaka olmuş, ve 7348 kişi hayatını kaybetmiştir. Aşılamaya stratejisinde yapılan hatalar nedeniyle aşılanmanın birden fazla aşı çeşidi ile yeterli doz temini anlaşmaları yerine, sadece tek bir aşı çeşidi ile ve şimdilik yeterli olamayacak dozlar için anlaşma yapılmış olması Türkiye’nin pandemiden çıkışının önündeki en büyük engeldir. Ne yazık ki aşılama yönelik organizasyon ve uygulama hatalarından kaynaklanan yönetimsel bir kriz ülkemizde yaşayan insanları yaşamasal bir riskler karşı karşıya bırakmıştır.

Hiç kuşku yok ki, Türkiye’de tek çeşit aşının yapılması büyük bir sorundur. Bununla birlikte aşıların yaygın olarak uygulanması gereken bu dönemde tüm ülkede **güvenli, ulaşılabilir ve ücretsiz temin edilecek aşılar** ile hastalığa bağlı komplikasyonlar ve bulaştırıcılığı artıran mutasyon zinciri kırılacak, salgının toplumsal ve sosyal yıkımı engellenecektir. Bu hedef için Türkiye’nin aşı çeşitliliğine ihtiyacı vardır. İvedilikle bu eksiklik giderilmeli, Faz-3 ön araştırması yayınlanmış aşılar ülkemiz insanının kullanımına sunulmalı, CoronaVac aşısının açıklanacak Faz-3 ön araştırma sonuçlarına göre de bu aşının akıbeti hakkında karar verilmelidir.

Son olarak ülkemizde uygulanmaya başlanan CoronaVac aşısının genel koruma oranının diğer aşı çeşitleri ile kıyaslandığında düşük olduğuna dair yayınlanan haberleri dikkate alarak bu aşı için olumsuz bir değerlendirme yapmak da doğru değildir. Bu düşük oran araştırma yapılan grupların farklılığından kaynaklanabilir. Bilindiği üzere Dünya Sağlık Örgütü pandemi sürecinde etkinliği yüzde 50 ve üzerinde olan aşılar onay vermiştir. Bununla birlikte COVID aşılarının bulaşmayı (PCR pozitifliğini) yeterince önleyemediği bilinmektedir. Bu nedenle kişisel korunma yöntemlerinin bulaşın önlenmesinde ve korunmada hala büyük önem taşıdığı unutulmamalıdır.

Özetle; COVID ile mücadele için Sağlık Bakanlığı’nın toplumsal bağışıklığı sağlayacak sayıda ve dozda aşı temin etmesi, risk gruplarına göre önceliklendirme yaparak hızla aşılması, aşılarla ilgili tüm süreçleri saydam olarak paylaşması gerekir. Bu kapsamda bir ilke olarak etkili ve güvenli olduğu bilimsel olarak saptanan aşılar risk gruplarını önceleyerek tüm topluma eşit ve ücretsiz olarak uygulanmalıdır.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Bilimsel Danışma Kurulu